จารึกบนฐานพระพุทธรูปวัดหัวเวียง

ทะเบียนจารึก	
อักษร	ขอม
ภาษา	เขมร
ศักราช	พุทธศักราช ๑๗๒๖
จารึกอักษร	จำนวน ๑ ด้านมี ๕ บรรทัด
วัตถุจารึก	สัมฤทธิ์
ลักษณะวัตถุ	ฐานพระพุทธรูปนาคปรก
ขนาดวัตถุ	เฉพาะบริเวณฐานพระพุทธรูปที่มีอักษรจารึก กว้าง ๗.๕ ซม. ยาว ๕๖ ซม.
บัญชี/ทะเบียนวัตถุ	สฎ. ๕ ในประชุมศิลาจารึกสยามภาคที่ ๒ กำหนดเป็นหลักที่ ๒๕
พบเมื่อ	พุทธศักราช ๒๔๔๗
สถานที่พบ	วิหารวัดเวียง ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้พบ	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ปัจจุบันอยู่ที่	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ
พิมพ์เผยแพร่	ในประชุมศิลาจารึกสยามภาคที่ ๒
ประวัติ	จารึกนี้เป็นจารึกบนฐานพระพุทธรูปนาคปรกสัมฤทธิ์ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงได้มาจากวิหารวัดเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขณะเสด็จไปตรวจราชการหัวเมือง

ชายทะเลภาคใต้เมื่อรัตนโกสินทร์ศก ๑๒๓ (พุทธศักราช ๒๔๔๗) ได้โปรดเกล้าฯ ให้พระยาวรสิทธิ์เสวีวัตร์ (ได้ศัก) ซึ่งเป็นข้าหลวงเทศาภิบาลผสมผสมพรอยู่ในขณะนั้นจัดส่งขึ้นมา ณ กรุงเทพฯ พร้อมกับจารึกอีก ๒ หลัก คือจารึก สฎ. ๓ และ สฎ. ๔ พระยาวรสิทธิ์เสวีวัตร์ ได้ขัดให้หลวงเสวีวราช (แดง) ซึ่งเป็นนายอำเภอพุมเรียงอยู่ในเวลานั้นนำขึ้นมาถวายในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๗

ในเบื้องแรกพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้นำไปประดิษฐานที่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีคนร้ายลักองค์พระพุทธรูปไป เหลือไว้แต่นาค ทั้งนี้เพราะส่วนขององค์พระพุทธรูป ไม่ติดกับตัวนาค ต่อจากนั้นมาอีก ๓ วัน พระยาดำรงธรรมสาสน์ ได้สืบทราบแหล่งที่คนร้ายนำองค์พระพุทธรูปไปซ่อนไว้จึงกราบทูลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเพื่อทรงทราบ จากนั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงได้ตามไปนำกลับคืนมา และโปรดให้นำนาคจากวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม มาสวมเข้ากับองค์พระพุทธรูปตามเดิม และให้เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

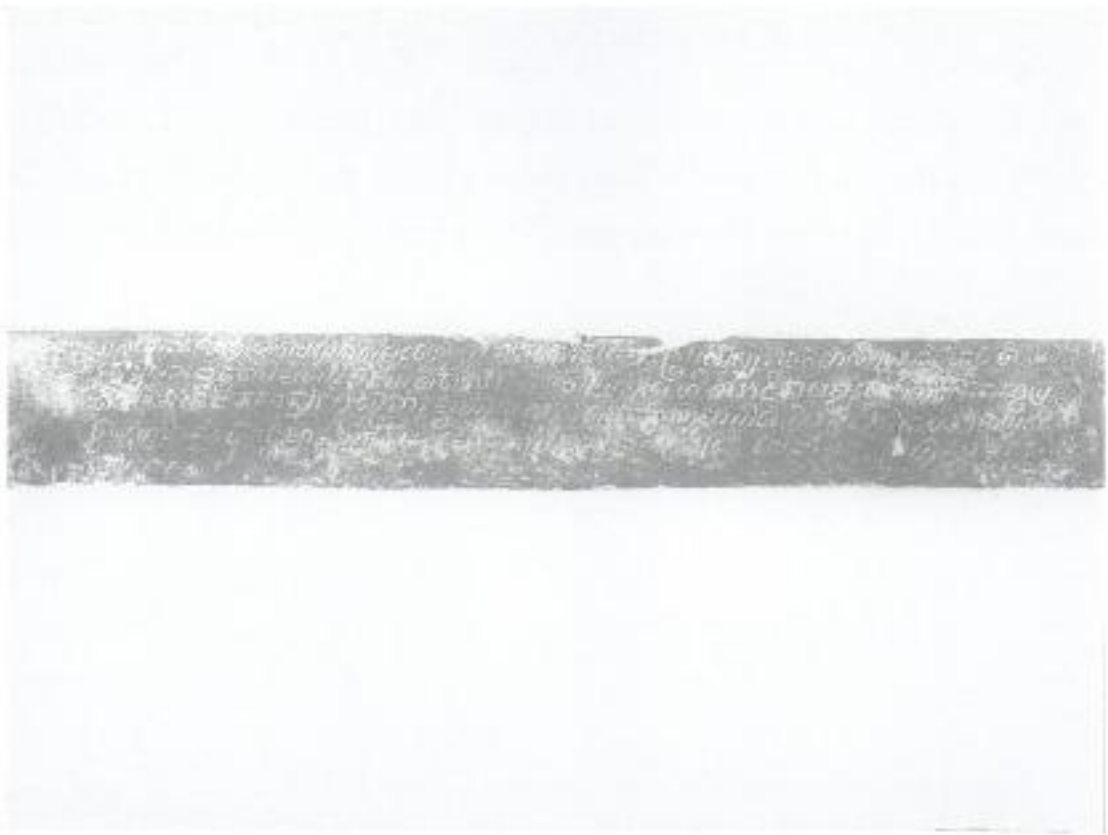
พระพุทธรูปนาคปรกองค์นี้ที่ได้รูปพระยานาคมีฐานสี่เหลี่ยมฐานด้านหน้ามีอักษรจารึกข้อความกล่าวถึงเจ้าเมืองครหิ ได้รับพระราชโองการจากพระเจ้าศรีมัดไตรโลกยราชภูษนวรรมเทวะ ให้หล่อพระพุทธรูปนี้เมื่อ พ.ศ. ๑๗๒๖

คำจารึก

๑. ๑๑๐๕ ศกโถะนกฺษตฺร ๓ ตมะสกฺติ กมฺรเตง อญฺ มหาราช ศฺรีมตไตฺรโลกฺยราช เมาลิภูษนพรฺมมเทว ปี ๗๓

๒. เชฺยษฺฐ ในะ พุทฺธพาร มหาเสนาปติ คลาใน ๓ จำ สฺรุก ฑฺรหิ ชาราธนา ๓ มฺรเตง ศฺรีฉายโน เญว ปฺร

๓. ติมา เนะ ทึง่น มาน สัริต ภาร มฺวย ตุล พิร ๓ ชา พฺยาย มาส คบ คนฺจึง ติ ษฺถาปนา ชา ปฺรติ

จารึกบนฐานพระพุทธรูปวัดหัวเวียง สฎ. ๙

๔. มา มหาชน โผง ค มาน สรุทธา อนุโมทนา ปูชา นมสุการ นุ เณะ เลงุ ส__บาน สรุวุวชฌตา

๕. _ ท ค ชา __

คำแปล

ศักราช ๑๑๐๕ เถาะนักษัตร มีพระราชโองการ กัมโร เดงอัญ มหาราช ศรีมัดไตร โลกยราช เมาลิภูษนวรรมเทวะ ขึ้น ๓ ค่ำ เชฎฐมาส (เดือน ๗) วันพุธ ให้มหาเสนาบดี ตลาใน ผู้รักษาเมืองครหี อาราธนา มุรเตง ศรีญาโน ให้ทำ (พระพุทธรูป) ปฏิมากรนี้ สำริด มีน้ำหนัก ๑ ภาระ ๒ ศุละ ทองคำ (ที่ปิด) มีราคา ๑๐ ตำลึง สถาปนา (พระพุทธรูปนี้) ให้มหาชนทั้งปวงผู้มีศรัทธา อนุโมทนาและบูชานมัสการอยู่ที่นี่ เพื่อจะได้ถึงสรรเพ็ชญาฆ.....

ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ อ่าน แปล